

ISSN 0027-8084

УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

LI/2

БЕОГРАД

2020

НАШ ЈЕЗИК
ЛІ СВ. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Ђорђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Рецензенти
др Ђорђе Оташевић, др Милица Радовић Тешић,
др Марина Спасојевић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjzikisjsanu@gmail.com.

Штампа: Службени гласник, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); н. с. књ. 1, св. 1/2 (1949/1950)–. – Београд: Институт за српски језик САНУ, 1933–1941; 1949– (Београд : Службени гласник). – 23 cm

Полугодишње

ISSN 0027-8084 = Наш језик

COBISS.SR-ID 615951

НАШ ЈЕЗИК

Књига LI

Св. 2 (2020)

САДРЖАЈ

Ч л а н ц и

- Реконструкција сугласника у критичком издању Његошевог спјева
Шћејан Мали (РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ) 1–37
- Откривање неконсистентности у обради вишеструке еквиваленције:
уводна размишљања (ДАНКО М. ШИПКА) 39–49
- Идеофонски предикати у српском језику: основне карактеристике
(ТАЊА Ч. МИЛОСАВЉЕВИЋ) 51–60

П р и к а з и

- Вуков *Српски рјечник и 200 година савременог српског језика*
(ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ) 61–66
- Рајна Драгићевић, *Грамајџика у огледалу семанјџике*
(БОЈАНА Д. ТОДИЋ САНКОВИЋ) 67–70
- Веселина Ђуркин, *Сложени зависни везници у српском језику*
(и њихова функционалносјџилска дисјџрибуција)
(МАРИНА М. НИКОЛИЋ) 71–74
- Милка Николић, *Поредбено-начинске консјџрукције у српском језику*
(АНЂЕЛА Д. ВАСИЉЕВИЋ) 75–82

Х р о н и к а

- Хроника Међународног научног скупа „Лексикографија
и лексикологија у светлу актуелних проблема“
(28–30. октобар 2020) (СЛОБОДАН Б. НОВОКМЕТ) 83–95

**Одлуке Одбора за стандардизацију
српског језика**

Терминолошке синтагме које конституише именица <i>менаџмент</i>	97–99
Писање назива једног вируса: <i>вирус корона</i>	101–104

In memoriam

Радоје Симић (ВИКТОР Д. САВИЋ)	105–112
Владимир П. Гутков (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ)	113–116

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Комисија за односе са јавношћу
и решавање неодложних питања
Комисија бр. 7 од 7. октобра 2020. године
Одлука бр. 72

ПИСАЊЕ НАЗИВА ЈЕДНОГ ВИРУСА: В И Р У С К О Р О Н А

Не тако давно у Кини се појавио вирус, који се раширио и изван њених граница, па се о њему говори у целом свету, и код нас. Наша средства информисања пишу различито, најчешће као једну реч – *коронавирус*, као две речи – *корона вирус*, а било је идеја и да се пише са цртицом – *корона-вирус*. Из неких информативних кућа су нам се обраћали с питањем како би било исправно да се пише.

Одбор за стандардизацију српског језика је то питање разматрао и донео следећу

О д л у к у

У складу с начином писања у српском језику, најисправније је писати: вирус корона, дакле, тако што се реч *вирус* пише на првом месту.

Наиме, ова конструкција у српском језику потпада под атрибутивне конструкције, а правило је да у свим таквим конструкцијама (синтагмама) шири појам долази испред ужег, као на пример: *професор Петровић*, *река Морава*, *крушка оскоруша*, *дрво орах*, *лекар специјалиста*, *болест туберкулоза*, *бактерија стафилокока*, *вештар развигорац* и сл. Како је корона само тип вируса, нормално је да се по датом правилу пише вирус корона.

Под утицајем енглеског језика све чешће се сусрећу примери с обрнутим редоследом, нпр.: Дунав станица, Сава центар и др., па тај

модел продире и у новине. Тако се може прочитати и корона вирус, кад је прва реч непроменљива.

Треба, међутим, нагласити да је, с обзиром на систем српског језика, најисправнији облик писања: вирус корона.

Образложење

Иако вируси из породице *корона* (Coronaviridae) постоје на планети више стотина хиљада година, нови тип вируса SARS-CoV-2 почео је да еволуира тек пре неколико деценија, а недавно је установљено да је вирус прешао на људе, па је отуд научницима и осталом свету постао занимљив. Брзо ширење овог вируса, те говорење и писање о њему наметнуло је и лингвистима питање како га треба писати и изговарати с обзиром на његове различите форме присутне у средствима јавног информисања. Иако се под називом *корона* стручно подразумева група, односно породица различитих сојева вируса, за актуелни вирус из ове групе који изазива болест „ковид 19“ усталио се у језику назив *корона* – са нормативном препоруком *вирус корона*. Ако граматичкој анализи придружимо семантичку, примећујемо да именицу *корона*, будући да је страног порекла и значењски непрозирна, ми користимо, пре свега, као име (назив, тип и сл.) вируса, што одговара типу синтагми *хоиел* „*Брисџол*“, *хоиел* „*Москва*“ и сл., при чему је други део синтагме непроменљив. У говорној пракси назив вируса означава се и без главног синтагматског дела (који се подразумева), нпр. *За време короне Библиоџека града Београда организовала је вирџуелно чиџалиџиџе*.

Из угла граматике и норме српског језика ствар је, рекли бисмо, довољно јасна. У пракси, међутим, то није тако, јер се, упркос поменутој препоруци Одбора, немали број новинара, али и државних званичника, оглушује о раније изнето мишљење Одбора (као стручног тела надлежног за питања језичке правилности и норме), употребљавајући варваризам „коронавирус“ уместо нормативно исправне форме *вирус корона*.

Ако погледамо статус самог термина у струци из које примарно потиче, од лекарских стручњака сазнајемо да је назив вируса у форми *coronavirus* (у српском језику транслитерисан, пресликан као „коронавирус“) верификовао Међународни комитет за таксономију вируса. Позивајући се на ауторитет Међународног комитета за таксономију вируса, поједини стручњаци, али не само медицински, већ и неки лингвисти, сматрају да одлуке тога тела у погледу донетих терминолошких решења морају бити прихваћене свуда, па и у књижевном језику. Таково становиште није оправдано, јер стандардизација термина у конкрет-

ном случају није подразумевала сарадњу медицинских стручњака и лингвиста нормативиста, чији је задатак бригаа о правилној употреби српског књижевног језика и давање препоруке како нешто треба писати или изговарати, водећи се искључиво научним критеријумима лингвистике и граматике. С обзиром на то да су стручни термини саздани од језичког материјала, природно је да се посао везан за стандардизацију терминологије не може ваљано обавити без тесне сарадње са језичким стручњацима, што значи да сваки термин мора проћи детаљну лингвистичку проверу. У противном, термин неће бити проглашен нормативним у књижевном језику јер није у складу са граматичким системом српског језика без обзира на то које га је друго стручно тело верификовало.

Ако се задржимо на таксономији вируса, приметимо да тамо има сложеничких назива преузетих из структуре страних језика, у којима се реч *вирус* налази на другом месту, као што су: *риновируси*, *норовируси*, *филовируси* и сл. Међутим, ови случајеви лингвистички се разликују од поменутог, те се њихово састављено писање као једна реч нормативно може прихватити. *Риновирус* је врста вируса који изазива кијавицу, на што упућује први део сложене речи грчког порекла („*this, rhinos*“ ‘нос’). Поред *риновируса*, са називом *рино-* у првом делу, постоје и друге речи: *ринолог* ‘лекар специјалиста који се бави лечењем болести носа’, *ринологија* ‘област медицине у оквиру оториноларингологије, која се бави лечењем болести носа’, *риноласџика* ‘пластична операција носа, најчешће се обавља из естетских разлога’, *ринореја* ‘лучење слузи, секреција из носне шупљине’, *риноскопија* ‘преглед носне шупљине помоћу риноскопа’ итд. Наведени називи вируса припадају сложеницама страног (интернационалног) порекла које се могу писати спојено, као што су и термини: *кардиохирургија*, *коронарографија*, *стафилодермија* итд., будући да су, формално гледано, у сагласју са творбеном структуром српског језика управо због постојања интерфикса (спојног вокала) *о*, који је, уз вокал *е*, својствен свим словенским језицима, па и српском. У примерима типа *риновирус*, *норовирус*, *филовирус* и сл. унутаркомполитско *о* осећа се као спојни вокал и због тога не ремети творбени систем српског језика. У случају варваризма „коронавирус“ јасно је да није у питању композит већ пресликавање (транслитерација) речи стране језичке структуре. Даље, *рино-*, *норо-*, *фило-* представљају везане, дакле несамосталне лексичке јединице, док се, насупрот њима, лексичка јединица *корона* одавно осамосталила у српском језику, о чему сведочи полисемантичка структура ове речи, која је најдетаљније описана у 10. књизи Речника САНУ: 1. а. „круна,

венац као симбол власти, достојанства и сл.“: Стижу Југовићи са старим Југом, али су они ... само корона јуначког двобоја (Тор. В. 3, 155); б. „светао круг, прстен око главе светаца, ореол, нимбус“ (Вуј. 6); 2. астр. „спољни, најразрађенији слој Сунчеве атмосфере, који се види као светао венац око Сунца за време његовог потпуног помрачења“: Око замрачења Сунца сјаји Сунчева корона ... која представља крајње делове Сунчеве атмосфере (Астр., 109) итд.

Текст Одлуке сачинио
др Владан Јовановић,
члан Одбора са стандардизацију српског језика